

Být svým cizincem

Kateřina Hájková (2. místo v I. kategorii)

Bolela ji hlava už od rána a byla naštvaná na celý svět. Nálada pod bodem mrazu. Přibližně tak nízko jako rtuť v teploměru. Chtěla dneska zůstat doma a na všechno se vykašlat, ani nikomu nevolat, prostě dnešek prospat a vymazat z paměti. Cítila se fakt mizerně.

Ne... anebo...? Ne. Nedá se nic dělat – musí vstát.

„A jít do cvokárny popovídat si se cvokama,“ bručí Magda nevrle, zatímco na sebe natahuje oblečení poházené všude kolem postele.

Magda je studentkou psychologie a v rámci svého vysokoškolského projektu se rozhodla zajít do psychiatrické léčebny. Všechno si dojednala – bylo až zarážející, jak těžko se někdo zvenčí dostane do styku s pacienty. Popravdě ji to stálo hodiny běhání ze školy do ústavu s různými lejsky a doporučeními a podpisy od kdekoho. Proto nemohla tu návštěvu jednoduše vypustit.

Mrzlo a venku se bělal nový poprašek sněhu. Magda si ho sotva všimla, když se vyšourala z domu a vydala se směrem k léčebně. Bílý sníh ji nezajímal, stejně za chvíli bude špinavý od výfuků aut a kdoví kolik lidí si o něj zašpiní nové kozačky nebo nohavice kalhot.

V léčebně ji přijala jakási postarší paní, která se na Magdu sotva podívala. Přečetla si nadpis papíru, který ji opravňoval sejít se s několika pacienty o samotě. Potom ji provedla budovou léčebny z jednoho křídla do druhého – panovalo tam unuděné ticho a všudypřítomnou bělobu rušila jen tu a tam pestrá umělecká díla pacientů, visící na nástěnkách ve snaze se zavděčit.

Magda a ošetřovatelka stanuly před dveřmi číslo devadesát pět, které vypadaly stejně jako všechny ostatní a byly opatřené stejným bezpečnostním zámekem – jako ostatní.

„Až budete odcházet, tak zazvoňte – u postele má Evžen takovou krabičku a na ní je zvonek. Jenom to laskavě sfoukněte před obědem, ten je ve dvanáct a pak musí mít Evžen klid. Mějte se.“ S tímhle se ošetřovatelka otočila a odešla.

Magda pokrčila rameny. Nemohla si nevšimnout, že dáma použila jméno člověka, se kterým se za chvíli setká, víckrát, než bylo potřeba. Bude se hodit, pomyslela si. Pak vzala za kliku a vstoupila do Evženova pokoje, z něhož měla vystoupit úplně jiná.

„Evžene? Přeju vám pěkné jitro...“ pozdravila bez valného nadšení. Prošla předsíňkou a otevřel se před ní stísněný pokojík s holými bílými stěnami, vybavený jenom na první pohled nepohodlnou postelí a stolem s jednou židlí. Na té židli seděl mladý muž oblečený v černém pyžamu. Pozorně si Magdu prohlížel a pak ulpěl očima na jejím svetr,

oblečeném ve spěchu naruby. Magda se zastyděla. Chvilku stála a oba mlčeli, potom už se jí ticho zdálo neúnosné, a tak se zatvářila přátelsky (každý ví, že v takovémto rozpoložení vznikne z přátelského úsměvu leda tak citrónový škleb) a řekla: „Já jsem Magda, přišla jsem si s vámi popovídat, můžu se posadit?“

Muž se zarazil, pak kývl směrem k ustlané posteli. „Ty seš zase nějaká nová psychiatrička, že?“ zeptal se.

Magdě byl jeho tón i tykání dost nepříjemný, ale spolkla to a znovu se pokusila o úsměv. Naladí se na stejnou notu: „Jo, to jsem. Studuju vejšku a dělám nějaký projekt... Docela by mi pomohlo, kdyby sis se mnou popovídal.“

„O čem si chceš povídat?“ chtěl vědět Evžen. Potom si prohrábl husté tmavé vlasy a pousmál se. „Hele, sem k nám chodí spousta študáků a skoro všechny posílají rovnou za mnou. Pak ještě za Růžovou Naštvanou a Strejčkem, nevím, jak se jmenujou doopravdy. Ale za mnou vždycky nejdřív.“ Věnoval jí krátký zvědavý pohled.

Magdu neudivilo, že si muž vymýšlí imaginární jména pro pacienty, se kterými se stýká. To je pro schizofreniky docela normální.

Pokračoval: „Mám schizofrenii, což určitě víš. Studenty moje nemoc bůhvíproč přitahuje jako magnet, skoro každé tejdě si někdo přijde popovídat tak jako ty. Skoro bych z toho zcvoknul!“

Magda ho trpělivě poslouchala, třebaže už dávno chtěla začít klást otázky.

„Ale věř mně nebo ne,“ pokračoval Evžen, „už mně začalo nudit popisovat furt ty samý věci, jak se cítím, jak se potím, jak se bojím a... a poslouchat ty mladý lidi, co si o mně myslí, že sem navždycky odepsanej chudák, co akorát žije z jejich daní a kriplí tady zavřenej...“ Zhluboka se nadechl. „Víš, drží mě tady pod práškama, takže ty mý stavy jdou zvládat. Ale mívám šílený deprese – *šílený* – co s mou schizofrenií vůbec nesouvisí. Víš... připadá mně, že kdybych neexistoval, tak by se nic nezměnilo. V tomhle pokoji by bydlel jinej cvok a pojišťovně by odpadly účty za to, že žiju. Takovýhle depky mívám. Ale pak si vždycky řeknu, že to takhle není, že si to jenom namlouvám a že je přece lehký najít v životě smysl. A já ho našel tak, že pomáhám študákům s jejich projektama.“

Magda se cítila jako opařená. Připravovala se na to, že setkání se schizofrenikem bude zážitek plný emocí. Ale najednou vůbec nevěděla, co na tohle říct.

Evžen vstal a pomalým krokem došel k posteli. Posadil se vedle ní. Magdě se matně vybavilo, že by si od pacienta měla zachovat jak psychický, tak i fyzický odstup. Ale nezmohla se na nic. Evžen si povzdychl.

„Nechcu, abys mi předčítala otázky, který sis napsala doma a nahrávala si můj odpovědi na diktafon. Takovejch odpovědí už si nahrála spousta lidí. Není potřeba to opakovat, nemám na to náladu. Nic nenahrávej.“

Magda přikývla a sáhla do kapsy pro malou černou krabičku, stiskla čudlík na straně a odhodila ji na stůl, který minula. Diktafon skončil v koutě.

„Nepomáhám ti proto, že by mi to řekly ošetřovatelky nebo ty. Pomáhám ti, abych tím pomohl sobě. Bez tebe a těch ostatních šudáků by můj život neměl smysl. A nemysli si, že nevidím, jak moc se ti sem za mnou nechtělo. Víš, nedovedeš si představit, jak mi je. Nejde to, protože ty seš v pohodě, nestane se ti, že bys najednou byla někým úplně jiným a... je to šílený pocit, je to...“ Evžen němě gestikuloval, ukazoval hned na jednu stranu, hned na druhou, jako kdyby se snažil najít ve vzduchu kolem sebe viníka svého trápení.

Magda zareagovala hned. Chytila muže za obě zápěstí a vrátila mu ruce do klína. Pro jistotu mu je nepřestala svírat – sice vlídně, ale tak, aby se zase nerozčlilil.

Evžen zatím pokračoval. „Žil sem na vesnici se svou babičkou. Protože můj rodiče umřeli, když mně bylo tak pět. Nerad sem chodil do kostela, což babička úplně neschvalovala, protože na vesnici byli všichni dost věřící. Ale na mě brali ohled. Asi proto, že když vám do vašich pěti let umřou všichni příbuzní okolo kromě staré chudé náladové babičky, těžko se vám věří v nějakou boží spravedlnost. Vedlo se mně dobře do mejh osmnácti. To mě poprvý navštívil *Ďábel*...“ Odmlčel se a podíval se Magdě přímo do očí. Studentka na něj třeštila oči.

„Vstaň,“ řekl jí. Magda si poslušně stoupla, neodlepujíc z Evžena oči.

„Bylo to horší, než se píše v učebnicích! Mnohem – *mnohem* – horší!“ Rukou vystřelil proti Magdině hrudníku, takže byla nucená s tlumeným výkřikem uskočit. Evžen vstal a jedním krokem zkrátil vzdálenost mezi nimi na bezprostřední.

„Začal mi našeptávat přímo odsud – “ sevřel Magdinu hlavu mezi dlaněmi, „ne, nešel zahrnat, byl jsem to já sám a přitom to byl *On*, svým šepotem mě ničil... Byl to *Ďábel* a ze začátku se mi ho dařilo dostat z hlavy, ale pak začal sílit a sílit a sílit – “ Stejným tempem zesiloval tlak dlaní na Magdinu lebku, těsně předtím, než vykřikla bolestí, ji náhle pustil a poodešel, aby se hned zase vrátil na stejné místo. „Pak už jsem ho vyhnat nedokázal a babička si všimla, že něco není v pořádku. Čím dál častěji se objevoval v mé hlavě a nařizoval mi, co mám dělat. Když chtěl, abych kopl babiččina psa, musel jsem Ťapku plnou silou nakopnout – jinak by mě mučil, nedal by mi spát! Zabral mi mou vlastní hlavu, aby velel mému tělu a nakopl toho ubohého psa sám!“

Udeřil Magdu pěstí do paže, až zavravorala a sesunula se k zemi. Na jejím místě by většina studentů spěšně nahmátla zvonek a přivolala ošetřovatelku, aby se za nimi do dvou minut zabouchly dveře a oni už se s Evženem nikdy nemuseli setkat.

Evžen pokračoval. „Měl jsem v té době dívku. Nikdo o našem vztahu nevěděl, abychom neměli problémy. Hlavně teda ona. Byla věřící a byla ze silně věřící rodiny. Strašně mě milovala a já ji taky. Potom se ale objevil *On* a já ji miloval míň a míň. To *On* za to mohl. Jmenovala se Magda.“ Tesklivě vyhlédl z okna na šedavou oblohu.

„Musel sem před Magdou předstírat, že se nic nezměnilo, ale často to nešlo. Rušil sem naše schůzky na poslední chvíli, když sem cítil, že se mě zas zmocňuje *On*. Začala mě podezírat, že sem si našel nějakou jinou. Prej kvůli fyzický lásce, protože tu sem s ní mít nemoh', když byla tak věřící. Ale já nikoho neměl, jenom *Ďábla*, ale o tom jsem jí říct nesměl, protože bych ztělesňoval všechno, proti čemu všichni pánbíčkáři jako Magda bojovali. Ne, když sem zrušil už třetí schůzku v řadě, zavolala mně, jednou navečer, že prostě přijít musím.“ Zmlkl a podíval se na Magdu, která stále klečela na podlaze. Pomalu ji zvedl na nohy. „Ten den sem na tom byl dost špatně. *Ďábel* mě trýznil jako nikdy. Den předtím sem odmítl zavraždit jednu z babiččinych dvou krůt a na to sem se zamkl ve sklepě, aby mi nemoh' vlízt do hlavy a spáchat to za mě... Ale ten večer sem Magdu odmítnout nesměl. Naštěstí mě *Ďábel* opustil těsně předtím, než sem měl vyrazit. A tak sem šel. Byl horký letní večer, zpívali ptáci a mně bylo zrovna dobře. Magda mě pozdravila, seděla na břehu řeky a na hlavě měla věneček z lučních květin...“

Evžen se zadíval na Magdu a pohladil imaginární kvítí, spletené na vršku její hlavy. „Řekl jsem jí ahoj a políbil ji na tvář...“ to samé udělal Magdě, stojící nyní před ním. „Byla krásná a něco mi říkala, něco mi vyčítala. A já cítil, že bych pro ni udělal cokoli. *Ďábel* mě tejdny před tím mohl mučit a zabíjet ve mně lásku k ní a moh' mě nutit dělat ošklivý věci..., ale teď byl pryč – byl *daleko*, já to cítil – a já znovu věděl, že mé srdce zabírá moje Magda, ne *On*. Dal sem si záležet, abych jí vysvětlil, že je pro mě jediná, že sem měl jenom poslední dobou nějaké nepodstatné problémy, které odsunu, abysme mohli být zas spolu – “ Evžen se divoce rozmáchl a pak si přivinul Magdu k sobě. „Věřil sem najednou, že spolu zvládnem' cokoli – že když budu mít Magdu a její lásku, tak *Ďábla* přemůžu...“

Šeptal jsem jí, jak ji miluju a že si ji vezmu. *Jak ji miluju!* Ale pak se jak blesk z čistýho nebe najednou objevil *On!*“ rozzuřil se Evžen a několikrát se otočil kolem dokola, Magdu přitom poslal na druhou stranu pokoje. Těkal očima kolem sebe do prázdna a hrudník se mu divoce třásl. „*On* se mi objevil v hlavě, pozdravil mě jako starý přítel a oznámil mi, že nade mnou vyhrál!“ Evžen se svezl k zemi. „Já ztratil vědomí – to znamená, že se *Ďábel* ujal

vedení. Tak hladce a bez jakéhokoli boje... v té chvíli nade mnou doopravdy vyhrál, stal se mou doživotní součástí, stal se polovinou mého *já*, jakkoli sem ho nenáviděl! Když sem se zas octl při vědomí, Magda tam nebyla. Ležel sem sám na břehu řeky, měl sem rozeplej poklopec a kolem se válely kousky oblečení, na kterých se černala zaschlá krev... Ta krev nebyla moje. Uvědomil sem si, co *Ďábel* proved. *Né* – co *já* sem svý Magdě proved'!“ Vyskočil na nohy a přešel pokoj.

„Víte, slečno studentko,“ zastavil se přímo před Magdou a hrubě jí zatřásl rameny. „Víte, co to znamenalo? Znamenalo to konec nás dvou. Konec Magdy a mě. Když se na to kouknete zvenčí, dá to rozum. Ale pravda je, že můj konec začal už dlouho předtím. Můj konec to nebyl, jenom konec *Magdy*. Což se naplnilo hned další den.“ Nadechl se a vydechl. Zahleděl se Magdě zpříma do vyděšených očí. „Druhej den sem ji našel mrtvou. Nemohla s tímhle hříchem žít v míru s Bohem. Oběsila se v kůlně jejich domu. Oběsila se a nechala mi vzkaz. Nečetl sem ho.

Myslel sem, že se zblázním, kdybych už teda blázen nebyl. Neexistovalo žádný východisko, Magda byla mrtvá a já sem byl vrah, přestože případ byl vyřešenej jako sebevražda. Po její smrti sem zemřel i já. Většinou to byl *On*, kdo vládl mému tělu. A mně to ani nevadilo. *On* byl já a já byl nic. Už sem ani nevěděl, kdo sem a kde sem, to věděl jenom *On*. Nechal sem ho, aby dělal, co se mu zlíbí, protože mně to bylo ukradený, jestli spí nebo vraždí...“ Evžen se celý klepal. Svíral Magdina ramena a po bílém čele mu stékaly kapičky ledového potu. „Pak sem se octl tady. Rok nic. Jenom sem ležel. Mé druhé já se ztratilo. Topil sem se ve vzpomínkách... Byl jsem prázdněj. Dávali mně prášky a *On* byl slabý nebo nebyl vůbec...“

Magda se dívala na Evžena zaslzenýma očima. Byl vlastně docela pohledný. Černé husté vlasy, čokoládové oči a statná postava. Trochu dětský výraz, přestože jeho tvář brázdilo několik hlubších vrásek.

Proč to musí být zrovna on? ptala se sama sebe. Mohl ted' žít krásný život s manželkou, kterou by miloval, měli by spoustu dětí, které by nahradily rodinu, již ztratil, když byl malý.

„Díky práškům se *Ďábel* přestal vracet. Ale poslední dobou je tu zase čím dál častěji! Nemůžou mně dát silnější léky. Ani mně jich nemůžou dát víc. Za nějakou dobu, dřív nebo pozdějc, se dostanu do stejného stavu jak po Magdině smrti a pak mě *Ďábel* zabije.“

Magda tiše vzlykala. Jak si někdo může zasloužit takový osud?

Evžen přikývl a chvíli mlčel. Potom pomalu pronesl: „Víš... nechápu to. Jsi jí tak podobná... tak moc... Jak žes říkala, že se jmenuješ?“

Magda se mu zadívala do očí a tiše řekla: „Anežka. Já jsem Anežka.“